

SAMENVATTING

Wellicht al sinds 1993 broedt de Zilvermeeuw *Larus argentatus* op daken in het Oostendse havengebied. In 1998 werden systematisch alle potentiële broedplaatsen afgezocht wat leidde tot de vaststelling van 33 broedparen op de daken van de RMT-werkplaatsen, het station, de vismijn en andere grote gebouwen. Een zestigtal jongen werden grootgebracht.

RESUME

Le Goéland argenté *Larus argentatus* niche probablement déjà depuis 1993 sur des toits dans le port d'Ostende. En 1998 une compte systématique nous apprend que 33 couples ont niché sur les toits des ateliers du RMT, de la gare, de la minque et autres immeubles aux appartements (Figure 1, Table 1). Quelques 60 jeunes ont été observé.

SUMMARY

Since 1993 the Herring Gull *Larus argentatus* was found "roof-nesting" at Ostend. A census in 1998 resulted in 33 couples, breeding on the roofs of the RMT-workshops, railway-station and other buildings (Figure 1, Table 1). About 60 young birds have been observed.

LITERATUUR

- Cadiou, B., 1997. Les goélands dans nos villes. Penn. Ar. Bed. 165-166
- Cramp, S. (ed.), 1983. Handbook of the Birds of Europe and the Middle East. Volume III. Waders and Gulls. Oxford University Press
- De Scheemaeker, F. & P. Lust, 1998. Broedvogels in Noord-West-Vlaanderen in 1996. *Mergus* 12: 1-48
- De Scheemaeker, F. & P. Lust, in voorbereiding. Broedvogels in Noord-West-Vlaanderen in 1997. *Mergus*
- De Scheemaeker, F. & P. Lust, in voorbereiding. Broedvogels in Noord-West-Vlaanderen in 1998. *Mergus*
- Devos, K. & A. Anselin, 1996. Kolonievogels en zeldzame broedvogels in Vlaanderen in 1994. Rapport Instituut voor Natuurbehoud 96/20. Instituut voor Natuurbehoud, Brussel
- Hagemeijer, E.J.M. & M.J. Blair (eds.), 1997. The EBCC atlas of European breeding birds: their distribution and abundance. T. & A.D. Poyser, London
- Raven, S.J. & J.C. Coulson, 1997. The distribution and abundance of *Larus* gulls nesting on buildings in Britain and Ireland. *Bird Study* 44: 13-34
- Seys, J., J. Van Waeyenberge, K. Devos & P. Meire, in druk. The recent expansion of breeding gulls along the Belgian coastline. *Sula* 1998 (4)
- SOVON, 1987. Atlas van de Nederlandse Vogels. Samenwerkende Organisaties Vogelonderzoek Nederland, Arnhem
- Teixeira, R.M., 1979. Atlas van de Nederlandse broedvogels. Natuurmonumenten, 's Graveland
- Vandenbulcke, P., 1989. Zilvermeeuw *Larus argentatus*. In: Vlavico. Vogels in Vlaanderen, voorkomen en verspreiding. pp.216-217. I.M.P., Bornem
- Van der Helm, F., 1992. De vos jaagt meeuwen het dak op (...en sommige mensen zijn daar niet blij mee). *Vogels* 12 (70)

Roland François, Voorhavenlaan 1, Bus 44, 8400 Oostende

Mergus 13 (1999) : 7 - 10

WAARNEMINGEN VAN ZEEVOGELS EN -ZOOGDIEREN OP ZEE, PERIODE AUGUSTUS-DECEMBER 1998

Jan Seys & Jeroen Van Waeyenberge



De eerste campagne uit dit relaas betreft de 'augustus-klassieker' naar de zuid-oostkust van Engeland, dit jaar van 18 tot en met 24 augustus. Helaas konden door omstandigheden de meest noordelijke (lees meest interessante) punten in de Outer Silver Pit, ten zuiden van de Doggersbank, niet worden aangedaan, waardoor de grote aantallen Zeekoeten *Uria aalge*, Papegaaiduikers *Fratercula arctica* en Bruinvissen *Phocoena phocoena* uitbleven. Toch konden we ons ook dit jaar weer opwarmen aan plaatselijk hoge dichtheden van Zeekoeten, waarbij regelmatig "koppels" van een ruiende adult met een juveniel werdenesignaleerd. De talrijkste soorten waren Noordse Stormvogel *Fulmarus glacialis*, Jan van Gent *Morus bassanus* en Kleine Mantelmeeuw *Larus fuscus*. De Drieteenmeeuw *Rissa tridactyla* (één maal groep van 250 ex.) en Stormmeeuw *Larus canus* waren veel minder talrijk. Op 22 augustus vertoefden we in het meest noordelijke deel van deze survey, t.h.v. de Wash, met o.a. leuke waarnemingen van 2 Papegaaiduikers en 3 Bruinvissen! Door het goede weer waren ook een aantal minder verwachte trekkers op het appèl, zoals 1 Zilverplevier *Pluvialis squatarola*, 2 Blauwe Reigers *Ardea cinerea* en 1 Regenwulp *Numenius phaeopus*. Hoewel er dit jaar geen massale trek van jagers kon worden vastgesteld gedurende deze campagne, konden we ons toch nog altijd verheugen op een totaal van 15 waargenomen Grote Jagers *Stercorarius skua* en 21 Kleine Jagers *S. parasiticus*. Met 26 Noordse Pijlstormvogels *Puffinus puffinus* en 10 Grauwe Pijlstorm P. *griseus* (waarvan enkele als schipvolger) scoorden we dan weer veel beter dan vorig jaar. Het Stormvogeltje *Hydrobates pelagicus* waargenomen aan de monding van de Thames tijdens een hevige regenvlaag en ZW 6-7 Beaufort was aardig meegenomen.

Twee weken later mochten we al opnieuw het zeegat in, samen met de geologen van de Universiteit Gent. Dit keer nam de Belgica ons mee voor een weekje (7-11 september) t.h.v. de Kust- en Vlaamse Banken, met vooral in de tweede helft van de week een 'zwarte zee'. Meest opvallend aanwezig waren de Dwergmeeuw *Larus minutus*, zowel op trek als pleisterend, en redelijke aantallen ZW-trekkende Visdieven *Sterna hirundo* en Grote Sterns *S. sandvicensis*.

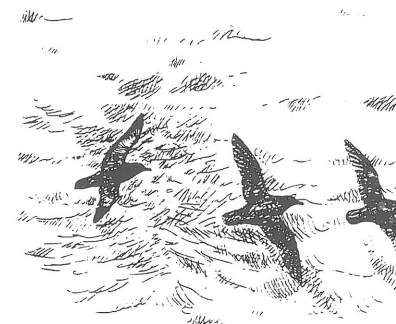
Na een maandenlange onderbreking door organisatorische problemen mochten we op 18 september dan eindelijk opnieuw aan boord van de Eurotraveller voor een oversteek Oostende-Ramsgate. De waargenomen vogels bevestigden het beeld reeds verkregen tijdens vorige campagne: Kleine Mantelmeeuw als talrijkste soort in de kustwateren met daarnaast ook heel wat Dwergmeeuw, en redelijke aantallen Noordse Stormvogel, Jan van Gent en Grote Jager (16 ex.) in de diepwaterzone. Opvallend waren de ZW-waartse trek van Jan van Genten langsheen de continentale kust en de ZW-beweging van Noordse Storms in de diepwaterzone. Losse waarnemingen van Graspieper *Anthus pratensis*, Scholekster *Haematopus ostralegus*, Rotgans *Branta bernicla*, Wintertaling *Anas crecca* en Boerenzwaluw *Hirundo rustica* op zee zijn in deze nazomerperiode geen ongewoon beeld.

Bij de eerstvolgende tocht met de Eurotraveller stonden alle waarnemingen in de schaduw van de observatie van een groep van 15 'boegrijdende' en spelende Witsnuitdolfijnen *Lagenorhynchus albirostris* t.h.v. de Buiten Ratel- en Oostdyck bank! De dieren werden kennelijk aangetrokken door de activiteiten van het militair supportschip "De Valcke" en een zodiac van de Dienst Zeevisserij en konden door de respectievelijke bemanningen gefilmd en gefotografeerd worden... en wij hadden het geluk dit alles te mogen aanschouwen 'en passant'. Hoewel deze soort (en niet de Tuimelaar *Tursiops truncatus*) de meest waargenomen dolfijnensoort van de zuidelijke Noordzee is, was dit toch nog maar de tweede waarneming in dit gebied tijdens IN-zeevogeltellingen (gestart in 1992).

De volgende overtocht op 9 oktober werd vooral gekenmerkt door opvallende zangvogeltrek gedurende de hele dag. Na een harde wind (7 Bf) op 8 oktober was het weer heel wat kalmer geworden met zelfs dichte mist vlak onder de kust. Eens daarbuiten, was er nagenoeg continue zuidwestwaartse trek van Graspieper, en in mindere mate van Spreeuw *Sturnus vulgaris*, Koperwiek *Turdus iliacus*, Zanglijster *T. philomelos* (5 ex.), Merel *T. merula* (3 ex.) en 1 Roodborst *Erithacus rubecula*. Twee Torenvalken *Falco tinnunculus* kwamen de ferry vervoegen t.h.v. de diepwaterzone halfweg Engeland en Frankrijk en bleven meer dan een half uur het schip volgen (aangetrokken door zangvogeltjes?). Verder werden ook weer 2 Grauwe Pijlstormvogels gesignaleerd, waarvan één in een flock meeuwen achter een bordenvisser.

Nauwelijks enkele dagen later scheepten we al opnieuw in voor een twee en een halve week durende survey aan boord van de Belgica (13-31 oktober). En ja, ook

nu weer stonden Witsnuitdolfijnen op het programma: op 15 oktober doken twee exemplaren enkele keren op t.h.v. de Noordhinder bank! Dit ver van de kust afgelegen zandbankengebied deed het overigens ook op ornithologisch vlak vrij goed met vooral veel Jan van Genten ter plaatse en vrij veel trekkende alkachtigen (vnl. Zeekoeten), naast waarnemingen van o.a. één Grauwe Pijlstormvogel, 6 Grote Jagers en nog een late Grote Stern. Dichter bij de kust waren nog nauwelijks Jan van Genten of Noordse Stormvogels te zien. Naast kleine aantallen meeuwen (wel vrij veel Dwergmeeuwen) werden verschillende trekkende zangvogels (Graspieper, Vink *Fringilla coelebs*, Keep *Fringilla montifringilla*, Veldleeuwrik *Alauda arvensis*, Spreeuw, Merel, Koperwiek en Roek *Corvus frugilegus*) en steltlopers (Wulp *Numenius arquata*, Bonte Strandloper *Calidris alpina* en Bontbekplevier *Charadrius hiaticula*) gesignaleerd, maar ook één Kleine Jager, één Geelpootmeeuw *Larus cachinnans* en een tweedejaars Zwartkopmeeuw *Larus melanocephalus*. De opvallende aanwezigheid van grote aantallen Jan van Genten zette zich ook door op 16 oktober toen vanaf de Thornton Bank koers werd gezet naar Boulogne-sur-mer en een dagtotaal van 1018 exemplaren werd opgetekend (veelal trekkend ZW en steeds dichter bij de kust naar mate de Franse Cap's in zicht kwamen). Van de op leeftijd gedetermineerde exemplaren bleek 32% eerstejaars, 16% tweede-, 9% derde-, 12% vierde- en 31% vijfdejaars of ouder. Grotere groepen (tot 350 ex. samen) stalen de show in het zog van Franse bordenvissers, temidden duizenden meeuwen (in volgorde van belangrijkheid: Kleine Mantels, Grote Mantels *Larus marinus*, Zilvermeeuwen *L. argentatus*, Stormmeeuwen). Bij het naderen en binnenvaren van Boulogne werden niet minder dan 6 Zwartkopmeeuwen gezien (4 adulten, 2 tweedewinters), bij het opnieuw binnenvaren op 19 oktober waren er nog eens vier van de partij. Bij een uitstekend zicht werd op het Kanaal duidelijke ZW-trek van Jan van Genten, maar ook van Zeekoeten/Alken *Alca torda* (78 ex.) en een weinig Zwarte Zee-eenden *Melanitta nigra* vastgesteld. Ook de volgende dag bij tellingen op of nabij de Hinderbanken waren weer heel wat Jan van Genten te bewonderen, met als klap op de vuurpijl een groep van 270 rustende exemplaren! Nog enkele bijzonderheden van deze campagne: 1 Vaal Stormvogeltje *Oceanodroma leucorhoa*, 1 adulte Middelste Jager *Stercorarius pomarinus*, 5 Kleine Jagers, enkele tientallen Grote Jagers en 6 Grauwe Pijlstormvogels waarvan twee als schipvolgers.



Van de oversteek naar Ramsgate op 4 november onthouden we vooral de waarnemingen van resp. 1 en 9 Kleine Alken *Alle alle* zuidwestwaarts trekkend iets uit de kust. Op 17 november werden de tellers weer zwaar op de proef gesteld met grote groepen meeuwen (200-2500 ex.) en Jan van Genten (max. 250 ex.) in het kielzog van enkele vissersboten. Merkwaardig was de waarneming van een groep van 97 Noordse Stormvogels rustend op het diepwaterkanaal tussen Engeland en de continentale kust. Enkele ZW-trekkende soorten opgemerkt tijdens deze overtocht: Grote Zee-eend *Melanitta fusca*, Middelste Zaagbek *Mergus serrator*, Smient *Anas penelope*, Rotgans, Vink, Keep, Merel, Kramsvogel *Turdus pilaris* en 1 Sperwer (wijfje) *Accipiter nisus*.

Tijdens de Belgica-campagne van 23 tot en met 27 november werd door het Departement Zeevisserij een nieuw type garnaalnet uitgetest, dat minder bijvangst van ongewenste soorten oplevert. Waar mogelijk werden door ons op de gebruikelijke gestandaardiseerde wijze vogeltellingen uitgevoerd, voor zover het weer (soms mistig, lichte tot harde regen, en op het eind van de week een woelige zee) het toeliet. Vooral de Vlakte van de Raan, een wigvormige zandplaat in de monding van de Westerschelde, leverde weer wat duikers (14 Roodkeelduikers *Gavia stellata*) en Futen *Podiceps cristatus* (62 ex.) op, naast enkele kleine groepjes Zwarte Zee-eenden en de altijd aanwezige groepen meeuwen. Op de Steenbank (op Nederlands grondgebied) en tijdens de transit er naar toe, konden we ons opwarmen aan 11 Roodkeelduikers, 21 Dwergmeeuwen, 40 Zeekoeten (met o.a. groep van 11 ex. en 1 met 10% oliebesmeuring), 2 Alken, 2 Grote Jagers en een tiental Jan van Genten. En wat gedacht van de waarneming van een Watersnip *Gallinago gallinago*, die zich op de Belgica kwam verschuilen op het voordek!

De laatste tocht van het jaar aan boord van de Belgica zorgde voor een aantal toch wel ongebruikelijke waarnemingen. Zo werd tussen de Goote- en de Thornton Bank een "vlek" van meer dan honderd dode drijvende kleine vissen opgemerkt, met 50 hiermee geassocieerde Drieteenmeeuwen. In de buurt van het ankergebied Westhinder vertoefde dan weer een grote groep meeuwen (850 Drieten, 530 Stormmeeuwen, 320 Grote Mantels, 40 Kleine Mantels, 250 Zilvermeeuwen en ook 20 Jan van Genten) zonder dat enig spoor van een vissersschip te bespeuren viel. En bij de transit van Gootebank naar Kwintebank, werd ergens t.h.v. de Hinderbanken op zeer grote afstand (18 km) een enorme zwerm vogels (3000-4000 individuen) opgemerkt, die zelfs op de radar kon worden gevolgd. Betrof het hier een grote groep meeuwen? In elk geval werden ook op de andere teldagen vaak heel wat meeuwen waargenomen: op 16 december vermelden we in dit verband een groep van 100 Drieteenmeeuwen achter het schip, waaronder enkele olievogels.

Tellers: JS (Jan Seys), JW (Jeroen Van Waeyenberge), GDS (Gunther Desmet), AA (Anny Anselin), JSO (Jan Soors), CB (Christian De Buyzer), GSP (Geert Spanoghe), JM (Joeri Manhout)

Jan Seys & Jeroen Van Waeyenberge, Instituut voor Natuurbehoud, Kliniekstraat 25, B-1070 Brussel

Mergus 13 (1999) : 11-12

ACTUEEL VOGELNIEUWS UIT DE VLAAMSE KUSTSTREEK: PERIODE JANUARI - FEBRUARI 1999

Frank De Scheemaeker

Roodkeelduiker *Gavia stellata* Van 05/01 t.e.m. 10/01 1 ex. in het Zwin te Knokke (RDM, GBu). Op 08 en 09/01 resp. 32 en 66 ex. langs Oostende (EVL, e.v.a.).

IJsduiker *Gavia immer* Van 01 tot 24/01 1 juv in de achterhaven van Zeebrugge (BAY, ELJ, e.a.). Op 14 en 15/02 1 ex. Zeekanaal te Lissewege (PDH, e.a.). Op 08/01 1 ex. langs Nieuwpoort (GSP).

Koereiger *Bubulcus ibis* Twee ex. overwinteren in het Zwin te Knokke (GBu, RDM, e.v.a.).

Kleine Zilverreiger *Egretta garzetta* De ganse periode verbleven 3 ex. in en rond het Zwin (GBu, RDM, e.v.a.). Uitzonderlijke aantallen te Lissewege op 11/01 met 21 (!) ex., op 18/01 13 ex. en op 14/02 9 ex. (PDH). In de Ronselareweiden te Dudzele 1 ex. op 20/02 (FDS).

Lepelaar *Platalea leucorodia* Drie ex. overwinteren te Lissewege (PDH).

Wilde Zwaan *Cygnus cygnus* Op 10/01 1 ex. Fintele (HVS).

Dwerggans *Anser erythropus* Op 31/01 1 ad + 1 onv. nabij Pomp Oudenburg (GOT).

Roodhalsgans *Branta ruficollis* Van 06 t.e.m. 17/01 1 ex. te Merkem-Woumen (FVO, HVS, JB, e.v.a.).

Krooneend *Netta ruffina* Op 17/01 1 ex. Haven Blankenberge (FBE). Op 24/01 1 w Eendekooi Lissewege en op 14/02 1 ex. op het Zeekanaal te Brugge (PDH).

IJseend *Clangula hyemalis* Van 17/01 t.e.m. 24/01 1 ex. achterhaven van Zeebrugge (GOB, VGH, e.v.a.). Op 06/01 1 ex. Spaarbekken Woumen (JB) en op 08/01 1 ex. langs Nieuwpoort (GSP).

Grote Burgemeester *Larus hyperboreus* Op 18 en 23/01 resp. 1 adult en 1 le winter te Zeebrugge (HVS; BVT). De ganse periode 1 ad. in de haven van Oostende (RFR, TTI, VEG).